

FOTOGRAFISCH VERSLAG VAN EEN FUNERAIRE LEVENSLOOP

Wim Cappers (1956)

Als historicus begin je met een inleiding, zelfs al ben je fotogast. Een geschiedkundige is immers een verhalenverteller. Die diep je op uit archieven, bibliotheken, musea, andere culturele instellingen en tegenwoordig ook internet. Als funerair historicus bezoek ik ook kerken, kerkhoven, begraafplaatsen, crematoria en andere uitvaartlocaties. Actuele funeraire gebeurtenissen volg ik eveneens op de voet.

Deze funeraire plekken en gebeurtenissen zijn uiteraard geschikt om te fotograferen. Maar daar blijft het niet bij. Ik heb in de loop der tijd ook veel archiefstukken en oude boeken gefotografeerd. Ze bevatten immers interessante onderzoeksgegevens die ik tijdens het schrijven bij de hand wil hebben. Met foto's kan ik bovendien publicaties illustreren. Afbeeldingen zijn geen aardige onderbrekingen van de tekst, maar ondersteunen het verhaal dat je vertelt. Niet in de laatste plaats gebruik ik foto's voor lezingen en cursussen. Het plaatje is dan de ruggengraat van het praatje.

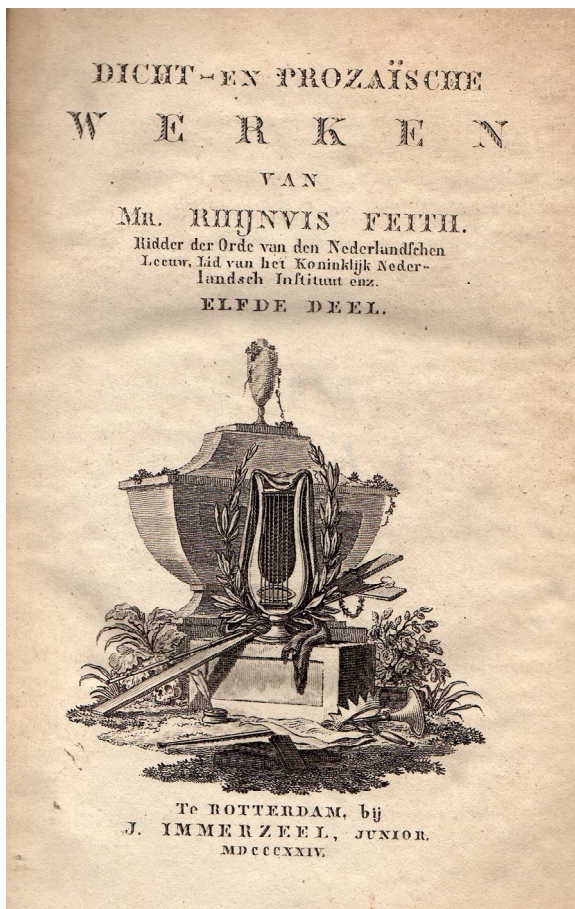
De oudste funeraire foto's zijn gemaakt door mijn vader en een broer. Zelf fotografeer ik sinds 1986. Toen kocht ik een Oost-Duitse Practica. Daarmee maakte ik overigens dia's die ik ook kon projecteren. Vanaf 2007 fotografeer ik digitaal. Uiteraard probeer ik mooie foto's te maken. Vanwege mijn historische blik heb ik een voorkeur voor interessante foto's die in beeld een indruk geven van een moment uit het verleden of het heden. Als fotogast heb ik een beeldverslag gemaakt van mijn funeraire activiteiten.

In 1969 ging ik voor het eerst met vakantie naar het buitenland. We zagen de begraafplaats en het ossuarium van Douaumont waar Franse soldaten uit de Eerste Wereldoorlog rusten.

In de jaren zeventig woonde ik in de pastorie van Haarle naast het kerkhof. Ik hoorde de vrouw van de boswachter morren als ze met een houweel in bevroren grond een graf moest delven.

In 1981 deed ik als geschiedenisstudent voor het eerst onderzoek naar de funeraire cultuur. Ik onderzocht het thema dood in het literaire werk van Rhijnvis Feith en Nicolaas Beets.

Mijn doctoraalscriptie ging over de Begrafeniswet van 1869. Ik nam de Zuiderbegraafplaats bij Groningen uit 1827 als voorbeeld van een vroeg aangelegde buitenbegraafplaats.

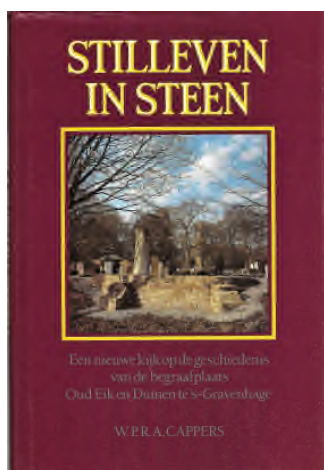

Tijdens mijn diensttijd bij de Sectie Militaire Geschiedenis onderzocht ik waar Franse commando's in 1944 sneuvelden. In 1985 is voor hen bij Wassenaarse Slag een gedenksteen onthuld.

In 1989 startte ik mijn promotieonderzoek naar de funeraire cultuur in Nederland. De Maatschappij tot Redding van Drenkelingen uit 1767 bewaart een kistje met hulpmiddelen.

In 1990 kwam mijn boek *Stilleven in steen* over Oud Eik en Duinen uit. Het beeldmerk van deze Haagse begraafplaats is de ruïne van de dertiende-eeuwse kapel die in het jaar 1580 werd gesloopt.

Ruiming van een perk vol tijdelijk uitgegeven, eenvormige graven uit de jaren zestig zou volgens sommigen soelaas bieden. Dit geldt natuurlijk voor de exploitatie. Enkele jaren geleden probeerde de gemeente Rusthof nog als verliesgevend object te privatiseren. Nu wil de overheid het beheer via een crematorium financieel sluitend maken. Ruiming van een grafveld zou bovenal concentratie van graven met controversiële gedenktekens mogelijk maken.

Gezien vanuit financieel en emotioneel oogpunt lijkt dit een goede oplossing. Toch is er een argument om niet elk perk met armzalige graftekens te ruimen. In kunsthistorisch of genealogisch opzicht zijn de zerken uit de jaren zestig misschien onbelangrijk. In cultuurhistorisch opzicht zijn ze wel degelijk van betekenis. Deze gedenktekens maken het taboe rond de dood in de jaren zestig immers zichtbaar.

De beheerder van een begraafplaats heeft de taak ook hiervan iets in de authentieke omgeving te bewaren. Zo'n verzameling tijdelijk uitgegeven graven zonder een grijntje kunstzinnigheid en klinkende namen maakt een eentonige indruk. Desalniettemin is het een voorbeeld van typische grafcultuur uit de jaren zestig.

Wim Cappers.

uit: *Terebinth Nieuwsbrief*, oktober 1993, p. 112-113

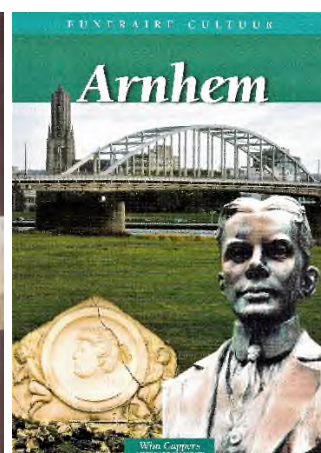
In een van mijn eerste bijdragen voor *Terebinth* in 1993 pleitte ik voor het behoud van typerende graven uit het midden van de twintigste eeuw. Rusthof van Amersfoort diende als voorbeeld.

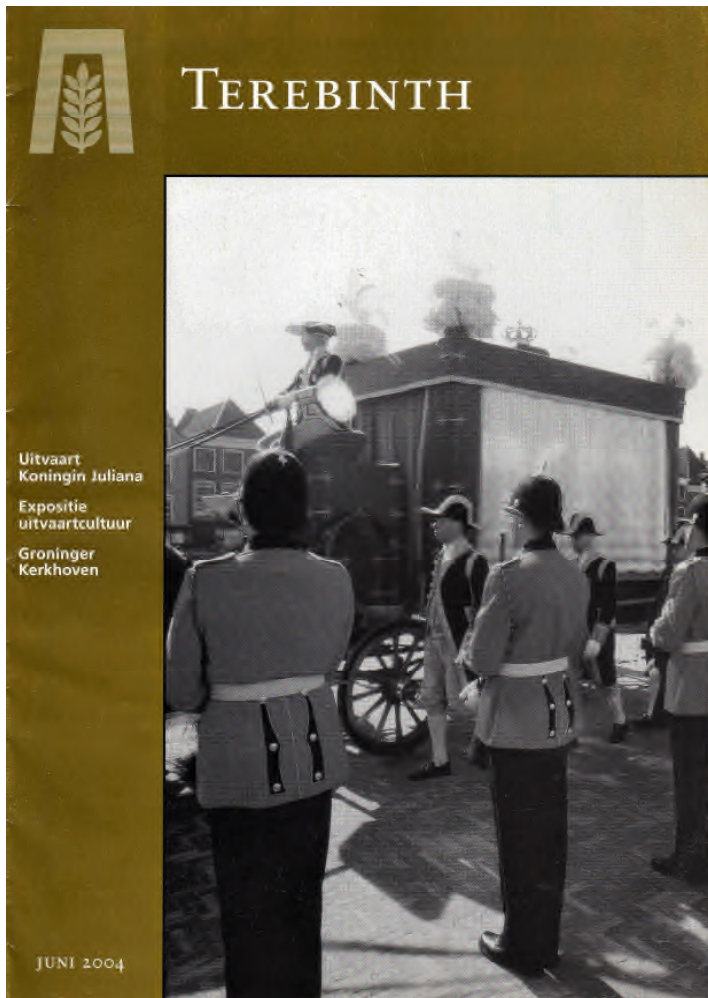

Na de Koude Oorlog maakte ik in 1993 een reis naar Rusland. Een agent liep een uur met mij mee over de Novodevitsjibegraafplaats op zoek naar het graf van schrijver Anton Tsjechov.

In 1999 verscheen mijn *Vuurproef voor een grondrecht*. In dit jubileumboek ga ik in op de totstandkoming van het eerste crematorium van Nederland bij Driehuis-Westerveld in 1913.

In *Arnhem* uit de reeks *Funeraire Cultuur* van Te-rebinth vertel ik in 2002 over de zwerftocht van het grafbeeld voor Clément van Maasdijk die in 1910 als luchtvaartpionier verongelukte.

In 2004 stond ik bij de Nieuwe Kerk in Delft om de uitvaart van prinses Juliana mee te maken. Ik schreef hierover een artikel voor *Terebinth* en leverde de coverfoto aan.

De vormgeving van de uitvaart laat zien, dat Juliana zich maar met moeite aan het koninklijk uitvaartprotocol kon onttrekken. Dit is typerend voor het wisselende succes, waarmee zij een zo gewoon mogelijk leven had trachtten te leiden. Uiteindelijk kreeg Juliana tijdens de uitvaartdienst hulp van het Nederlandse weer: een windvlaag deed de grijze loper de lucht invliegen. Juliana zou deze doorbreking van het protocol geamuseerd hebben gadegeslagen.

Wim Cappers

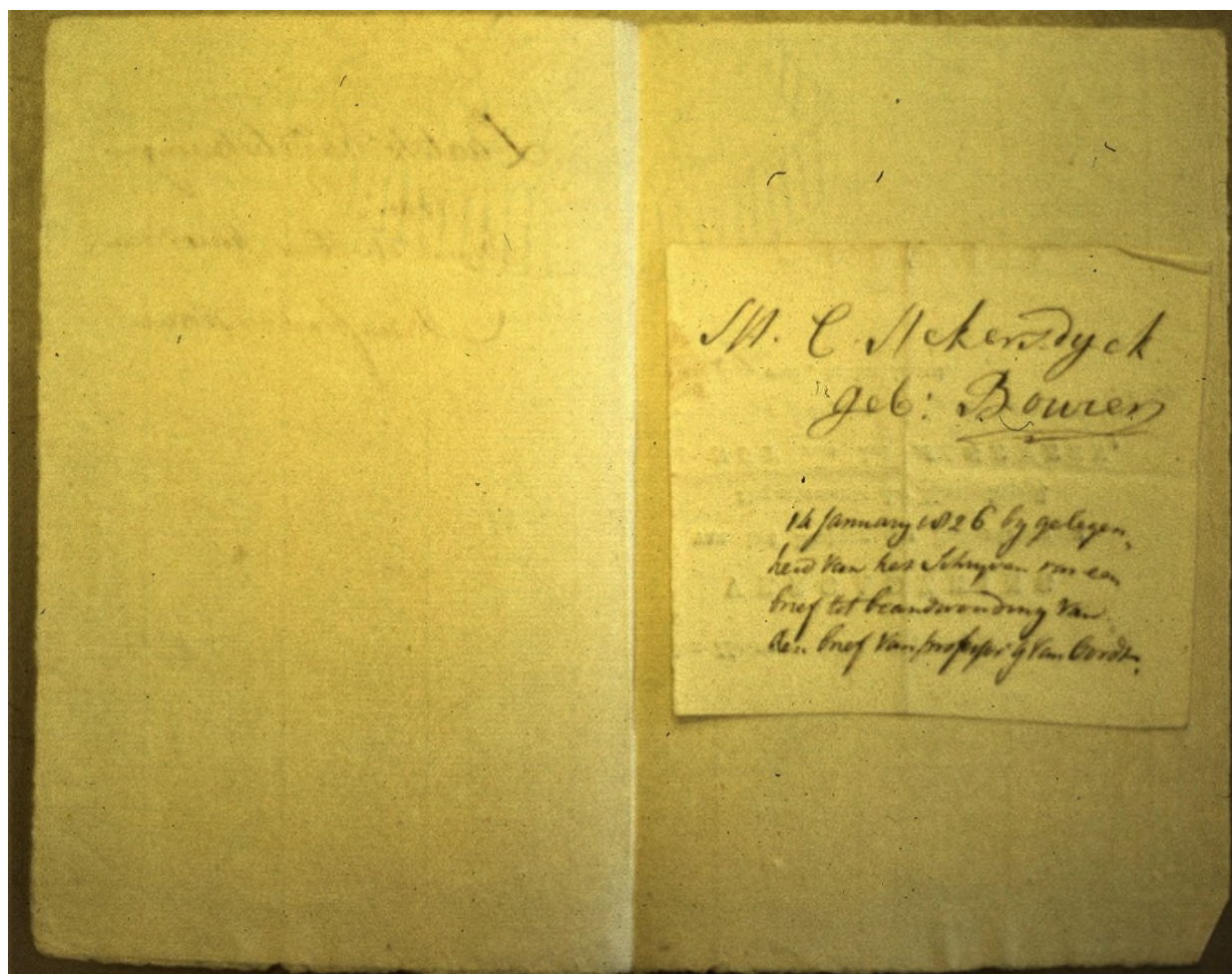
uit: Terebinth juni 2004, p. 21

Tot 1829 deden kerken ook dienst als begraafplaats. Sinds de ontkerkelijking krijgen ze nieuwe functies. In 2009 was de Eusebiuskerk in Arnhem de verkleedruimte voor living statues.

Sinds 2012 kom ik vaak op R.-K. Begraafplaats Buitenveldert in Amsterdam. Tijdens een etentje van museum Tot Zover ontmoette ik directeur Anja Vink. Sindsdien zijn we samen.

In 2012 promoveerde ik aan de Vrije Universiteit op *Aan deze zijde van de dood*. Hierin beschrijf ik het rouwschrift dat W.C. Ackersdijck maakte na de dood van zijn vrouw in 1827.

EERBETOON AAN DODE DIEREN

DE LAATSTE AAI

Wim Cappers
Laura Cramwinckel
Theodor Holman
Anja Krabben
Guus Sluiter
Henk van Straten
Vrouwkje Tuinman
Elmer Veldkamp
Sylvia Witteman

€ 5

Nederlands
Uitvaart Museum

tot ZOVER

*13/06/19

+19/01/20

Sinds 2014 ben ik betrokken bij de Week van de Begraafplaats. In 2016 opende Bert Pierik, beheerder van Bergklooster in Zwolle en fotoredacteur van *Terebinth*, voor bezoek een grafkelder.

In 2019-2020 was in museum Tot Zover de expositie 'De laatste aai' te zien. Voor de catalogus schreef ik het essay 'Dode dieren en mensenverdriet'.

In 2020 adviseerde ik met Korrie Korevaart namens de Terebinth Zeewolde hoe de waarde van gedenktekenen op de nog jonge gemeentelijke begraafplaats kan worden bepaald.

Nu ben ik vooral bezig met een boek over de feestcultuur tijdens de donkere dagen. De dood is echter nooit ver weg. Dit Friese gedenkteken uit 1833 verwijst naar een ongeluk op het ijs.

